

ЧОРНОБИЛЬСЬКИЙ ЕПІЗОД В ЖИТТІ ГЕНЕРАЛА СІКОРСЬКОГО

Баров Володимир, Ніжинський державний
університет імені Миколи Гоголя

Історія Другої світової війни містить чимало імен героїчних, але, водночас, трагічних постатей. Однією з них, безсумнівно, можна вважати Владислава Сікорського, польського генерала, керівника польського уряду в екзилі. Тим не менш, певною мірою, життя та діяльність цього визначного польського військового та політичного діяча була пов'язана і з Україною.

В. Сікорський народився 20 травня 1881 р. в с. Тушув-Народовий Підкарпатського воєводства Галичини, що на той час належала до складу Австро-Угорщини. Початкову освіту він отримав у Жешуві, але навчання завершив у Львові, закінчивши гімназію. З 1902 по 1908 роки вчився на факультеті доріг та мостів Львівського політехнічного інституту, одночасно, беручи участь у польському національно-визвольному русі. Під час навчання у Львові, В. Сікорський став одним з засновників львівського Союзу Активної Боротьби у 1908 р., а з 1910 р. обіймав посаду председателя місцевого воєнізованого союзу поляків «Стрілець». З 1912 р. В. Сікорський референт, згодом, генеральний секретар Тимчасової комісії Конфедерації національно-визвольних партій, а через два роки – учасник галицького Головного Народного комітету [7].

Військовий шлях, який пройшов В. Сікорський був доволі строкатим: очільник військового відділу галицького Головного Народного комітету, участь в Першій світовій війні у складі польських легіонів австро-угорської армії, і нарешті, служба у Війську Польському.

Саме на цей час припала участь В. Сікорського в одній з маловідомих сторінок радянсько-польської війни на теренах України, а саме битві за Чорнобиль 27 квітня 1920 р., яка була складовою частиною польсько-

українського наступу на Київ, ставши найбільшим бойовим зіткненням польської Пінської та червоної Дніпровської річкових флотилій.

Під час польського наступу на Київ 9 піхотна дивізія полковника В. Сікорського отримала завдання зайняти Чорнобиль, що був найбільшим річковим портом на р. Прип'ять. На той час місто було тилом частин Червоної армії, дислокованих між Прип'яттю та Тетеревом, а його річковий порт забезпечував підтримку дій червоної Дніпровської флотилії в усті Прип'яті. Для захоплення Чорнобиля полковник Сікорський сформував бойову групу під команду майора кавалерії Яворського, яка складалася з підрозділів піхоти, важкої та польової артилерії. Підтримку їй надавав загін Пінської флотилії у складі п'яти кораблів [1, с. 112-114; 8].

25 квітня о 4-й годині ця бойова група почала наступ з Демовіцького тракту вздовж Прип'яті у напрямку Чорнобиля. Паралельно з наступом сухопутних військ розпочався і наступ польських кораблів на Прип'яті. В той же день вечері, частини Яворського обстріляли підрозділи Дніпровської флотилії. У бою прийняли участь більш слабко озброєні польські катери, які нанесли ушкодження одному кораблю, а інший був вимушений відступити вниз за течією. Це дозволило в Кошаровці захопити човни для транспортування польської піхоти та артилерії. Майор Яворський розділив групу на дві колони. Перша під його власним командуванням мала наступати вздовж Прип'яті і при підтримці сил річкової флотилії нанести удар по Чорнобиллю з півночі. Друга колона, на чолі з К. Галінським, повинна була наступати на Чорнобиль з заходу через Залісся. Обидві колони мали вступити в бій за Чорнобиль одночасно 27 квітня на світанку. Місто утримували 61 стрілкова бригада та 12 кораблів Дніпровської флотилії [4; 5, с. 325-327].

Бій за місто почався з бою колони Яворського за село Лойове, де поляки зіткнулися зі спротивом 61 стрілкової бригади та кораблів Дніпровської флотилії. При підтримці польських кораблів, які прийшли на допомогу сухопутним частинам, війська Яворського прорвали оборону Червоної армії і підійшли до Чорнобиля. Тим не менш, це сталось пізніше за

колону Галінського, яка підійшла до міста ще о 4-й ранку. Попри сильний спротив червоних та обстріли з кораблів, авангард другої колони, зайняв цвинтар та пояс садів, що оточували місто з заходу. Через годину (внаслідок затримки під Лойовом) підійшла колона Яворського та Пінська флотилії. Їх смілива атака за короткий час зламала оборону червоних, змусивши їх поспішно відступити. Відбувся бій між польським сторожовим катером «Panzer 1» і 4 озброєними човнами та 6 канонерками Дніпровської флотилії. Бій перетворився на погоню польської флотилії за супротивником на відстань більш ніж 25 км. Під час цього переслідування розгорнувся ще один бій нижче за течією, приблизно о 10 годині снаряд випущений з «Panzer 1» влучив в камеру боєприпасів канонерського човна «Губительный», який затонув разом з екіпажем. Також було серйозно пошкоджено ще два кораблі Дніпровської флотилії [2, с. 368-379].

В праці М. Какуріна «Війна з білополяками» наводиться наступні свідчення стосовно битви за Чорнобиль: «В день 27 квітня на крайніх флангах польської ділянки Південно-Західного фронту відбулись наступні події: на крайньому правому фланзі противник після бою з нашою Дніпровською флотилією зайняв м. Чорнобиль, при цьому в нас загинула канонерка «Губительный» та вийшли зі строю канонерки «Мудрий» та «Молодецький». На лівому фланзі противник розгорнув свій наступ по всьому фронту 14-ї армії, відтісняючи її на схід» [3, с. 147].

Внаслідок бою Дніпровська флотилія відступила до устя Прип'яті, а польські війська повернулись назад до Чорнобиля. У порту полякам в якості трофеїв дісталась один пошкоджений канонерський човен «Прыткий», 4 озброєних кораблі, 3 моторизовані човни, які увійшли до складу Пінської флотилії [4; 6, с. 80-82].

Загалом, битва під Чорнобилем відіграла важливу роль в успіху польсько-українського наступу на Київ в травні 1920 р. Однак, радянський контрнаступ, що почався 26 травня 1920 р., не дозволив закріпити досягнутий успіх. Врешті-решт, ці події призвели до низки наслідків, які

мали фатальне значення для долі як українського, так і польського народів, призвівши до трагедії Другої світової війни.

Література

1. Боевой путь Советского Военно-Морского Флота/ В. И. Ачкасов, А. В. Басов, А. И. Сумин и др. – 4-е изд., испр. и доп.- М.: Воениздат, 1988. – 607 с.
2. Грицкевич А.П. Борьба за Украину 1917-1921. – Минск: Современная школа, 2011. – 528 с.
3. Какурин Н. Гражданская война в России: Война с белополяками / Н. Какурин, В. Меликов. – М.: ООО «Издательство АСТ»; СПб.: Terra Fantastica, 2002. – 730 с.
4. Польская Пинская флотилия [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.moremhod.info/index.php/library-menu/16-morskaya-tematika/105-poland>
5. Савченко В.А. Двенадцать войн за Украину. – Харьков: Фолио, 2006. – 415 с.
6. Сакович А. Речные и озерные флотилии. М.-Л.: Гос. изд-во Отдел военной литературы, 1927. – 134 с.
7. Wapinski R. Władysław Sikorski. Warszawa: 1978.
8. Zawilski A. Polskie fronty 1918-1945. Warszawa: 1997.